

Шаблистий В. В.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.211

ДОСВІД КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

Здійснено аналіз кримінального законодавства країн пострадянського простору у сфері кримінально-правового забезпечення безпеки людини, проведено порівняння вищезазначеного законодавства та розпочато формування пропозицій щодо його гармонізації.

Ключові слова: безпека людини, кримінальне право, кримінальний закон, зарубіжний досвід, життя та здоров'я людини.

Постановка проблеми. Кримінальне право закордонних держав, досліджуване кримінально-правовою наукою «своїх» держав, є надто об'ємним, щоб українська кримінально-правова наука включила його до свого предмета. Напевно, мова може йти лише про вивчення закономірностей та запозичення зарубіжного досвіду законотворення та правозастосування у сфері протидії злочинам. Маємо на увазі як позитивний досвід, що його варто сприйняти, так і досвід негативний, який має застерігати українських юристів від неправомірних рішень [1, с. 5–6]. Наведе твердження В.О. Навроцького свідчить про актуальність вивчення зарубіжного кримінального законодавства, у нашому випадку – пошук позитивного досвіду кримінально-правового забезпечення безпеки людини.

Метою статті є вивчення кримінально-правового забезпечення безпеки людини у зарубіжному кримінальному законодавстві. Одразу слід зазначити, що критеріями такої роботи стануть гарантії у вигляді норм матеріального права, які спрямовані на компенсацію збитків й іншої шкоди, яка спричинена порушенням права. Тобто будуть простежені кримінальні закони на предмет здатності забезпечення такого стану захищеності найважливіших сфер існування людини, яким ніхто і ніщо не загрожує.

Стосовно самих зарубіжних Кримінальних кодексів (далі – КК), то, безумовно, вивченню підлягатимуть закони країн пострадянського простору та європейських країн, США та інших, виключно позитивний досвід яких можна спробувати запровадити в Україні (всього близько 40 КК, які вдалося знайти в адекватному перекладі). Враховуючи схожість правових систем країн пострадянського простору, почнемо саме з їх кримінальних законів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми кримінально-правового забезпечення безпеки людини у різних сферах розглядалися у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених.

Серед українських вчених-криміналістів слід назвати П.П. Андрушка,

М.І. Бажанова, Ю.В. Бауліна, В.С. Батиргарєєву, І.Г. Богатирьова, В.І. Борисова, В.М. Бурдіна, С.Б. Гавриша, В.О. Глушкова, В.К. Грищука, Н.О. Гуторову, С.Ф. Денисова, Т.А. Денисову, О.М. Джужу, О.О. Дудорова, О.О. Житного, В.П. Ємельянова, В.М. Карчевського, О.В. Козаченка, М.Й. Коржанського, О.М. Костенка, В.М. Куца, О.М. Литвака, О.М. Литвинова, С.Я. Лихову, В.К. Матвійчука, П.С. Матишевського, М.І. Мельника, В.А. Мисливого, А.А. Музику, В.О. Навроцького, А.М. Орлеана, В.І. Осадчого, М.І. Панова, А.В. Савченка, В.В. Сташиса, Є.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, В.П. Тихого, В.М. Трубникова, В.О. Тулякова, В.І. Тютюгіна, П.Л. Фріса, М.І. Хавронюка, П.В. Хряпінського, Г.В. Чеботарьову, Є.В. Фесенка, С.С. Яценка та багатьох інших.

Складність такого дослідження полягає в тому, що 2014 рік та початок 2015 року для України ознаменувалися гострою проблемою забезпечення безпеки у широкому значенні цього слова та нівелюванням безпеки окремо взятої людини. Саме тому проведення безпекового виміру кримінального права зарубіжних країн з позиції людини, можливо, стане частиною загального повернення вектора розвитку держави на людину з її правами, свободами, обов'язками.

Враховуючи викладене, впровадження позитивного зарубіжного досвіду кримінально-правового забезпечення безпеки людини є актуальною та невирішеною проблемою.

Виклад основного матеріалу. КК Російської Федерації (далі – РФ) [2], на відміну від КК України, у першому розділі Особливої частини «Злочини проти особи» містить главу 16 «Злочини проти життя та здоров'я», чим формально, не за змістом, відрізняється від Особливої частини КК України.

Формальний, а не реальний захист життя та здоров'я громадян РФ підтверджується безпрецедентною позицією російського законодавця – позбавлення волі призначається на строк *від двох місяців* (курсив наш. – В.Ш.) до двадцяти років.

В.С. Комісаров з цього приводу зазначає, що справжнім ударом по КК РФ є прийняття Федерального Закону «Про внесення змін та доповнень до КК РФ» від 07 березня 2011 року № 26-ФЗ. Цей закон торкнувся майже 200 статей КК, у тому числі принциповим є виключення з 68 статей Особливої частини нижніх меж санкцій у вигляді позбавлення волі. Тепер суди керуються положеннями Загальної частини, відповідно до яких мінімальний строк позбавлення волі складає 2 місяці. Для більшості статей така депеналізація (зниження рівня караності), очевидно, необхідна, проте вона торкнулася 15 тяжких злочинів, які раніше каралися від 5 до 10 років, а тепер від 2 місяців до 10 років. Корупційна складова тут є очевидною, як і те, що ні соціально, ні кримінологічно така пеналізація не є виправданою [3, с. 21].

Враховуючи викладене, дозволимо собі висловитися про недоцільність подальшого аналізу КК РФ, оскільки розбалансованість його Загальної та Особливої частин не дає змоги вести мову про надійні матеріальні гарантії кримінально-правового забезпечення безпеки людини, позитивність яких тим більше можна спробувати запровадити в КК України.

У КК Республіки Білорусь [4] безпека людини та людства офіційно проголошена пріоритетом кримінально-правової охорони, оскільки в ст. 2 зазначено, що КК Республіки Білорусь має завданням охорону миру і безпеки людства, людини, її прав і свобод, власності, прав юридичних осіб, природного середовища, суспільних і державних інтересів, конституційного ладу Республіки Білорусь, а також встановленого правопорядку від злочинних посягань. КК Республіки Білорусь сприяє попередженню злочинних посягань, вихованню громадян удусі дотримання законодавства Республіки Білорусь.

Поряд із визнанням забезпечення безпеки людини головним завданням кримінального закону, привертає до себе увагу завдання по вихованню законослухняних громадян, яке було, є і буде актуальним для будь-якого суспільства. У свою чергу, кримінально-правове забезпечення духовної безпеки громадян Республіки Білорусь законодавцем також віднесено до завдань кримінального закону, що заслуговує виключно позитивної оцінки. Більше того, принцип гуманізму кримінального закону та кримінальної відповідальності КК Республіки Білорусь полягає в тому, що він служить забезпеченню фізичної, психічної, матеріальної, екологічної та іншої безпеки людини (ч. 7 ст. 3).

Якщо вести мову про Особливу частину розглядуваного закону, то одразу привертає увагу назва Розділу VII Особливої частини «Злочини проти людини» (курсив наш. – *В.Ш.*). У главі 19 цього розділу «Злочини проти життя та здоров'я» передбачені достатні матеріальні гарантії для забезпечення життя та здоров'я людини, проте якісно виділяється ч. 2 ст. 147 «Заподіяння тяжкого тілесного ушкодження» у порівнянні з ч. 2 ст. 121 КК України, оскільки білоруський законодавець ч. 2 ст. 147 свого КК сконструював співвідносно до ч. 2 ст. 139 – кваліфіковані види вбивства, тоді як вітчизняний законодавець цю важливу обставину проігнорував – зазначивши в одному абзаці ч. 2 ст. 121 КК України кваліфіковані види тяжкого тілесного ушкодження. На нашу думку, ч. 2 ст. 121 КК України слід побудувати відповідно до ч. 2 ст. 115 КК України, враховуючи позитивний білоруський досвід та власні слідчу, прокурорську та судову практики.

Державна політика щодо забезпечення безпеки підростаючого покоління також заслуговує на увагу. Так, навіть назва ст. 165 КК Республіки Білорусь «Неналежне виконання обов'язків щодо забезпечення безпеки життя і здоров'я дітей» свідчить про те, що безпека життя та здоров'я дітей надійно захищені від недбалості тих, хто зобов'язаний про них піклуватися.

Більше того, Глава 21 Особливої частини КК Республіки Білорусь «Злочини проти устрою сімейних відносин та інтересів неповнолітніх» налічує 10 складів злочинів, більшість з яких є також у КК України, проте вони є частиною інших об'єктів кримінально-правової охорони – волі, честі гідності особи, моральності тощо. Це призводить до того, що слідчому слід докладати додаткових зусиль для того, щоби довести факт вчинення злочину саме проти інтересів дитини.

У ст. 317¹ КК Республіки Білорусь встановлено кримінальну відповідальність за керування транспортним засобом особою, яка перебуває у стані

сп'яніння, передачу керування транспортним засобом такій особі або відмова від проходження перевірки (огляду), максимальне покарання за яке встановлено у виді арешту до шести місяців. Над запозиченням такого досвіду однозначно слід задуматися.

Особлива частина КК Азербайджанської Республіки [5] представлена, в основному, загальними положеннями КК країн пострадянського простору щодо забезпечення колективної та індивідуальної безпеки, проте ст. 126.2 – умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю якісно відрізняється від ч. 2 ст. 121 КК України, оскільки в ній відображені кваліфіковані види цього злочину по відношенню до кваліфікованих видів умисних вбивств.

Знову ж таки Глава 22 Особливої частини КК Азербайджанської Республіки «Злочини проти неповнолітніх та сімейних відносин» налічує 6 складів злочинів, що спеціально об'єднані спільним та безперечним родовим об'єктом.

КК Республіки Вірменія [6] багато в чому схожий із вже розглянутими кримінальними законами. Знову слід вказати на дзеркальне відображення ч. 2 ст. 104 КК Республіки Вірменія «Вбивство» та ч. 2 ст. 112 «Умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю», в яких містяться кваліфіковані види цих злочинів. Також привертає увагу наявність окремої Глави 20 «Злочини проти сім'ї та інтересів дитини» із десятьма складами злочинів, серед яких якісно виділяється ст. 168, яку слід навести повністю – торгівля дітьми – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

У цьому плані ст. 149 КК України «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини» виглядає не зовсім правильною, оскільки вірменський законодавець у 2003 році дуже лаконічно та, безумовно, правильно сформулював свою позицію – дитина потребує посиленої кримінально-правової охорони, а тому будь-які дії, що охоплюються поняттям торгівлі, є тяжким злочином. Саме спеціальна, а не загальна норма про торгівлю людьми (ч. 2 ст. 149 КК України – ті самі дії, вчинені щодо неповнолітнього), має стримувати недоброчесних людей від будь-яких посягань на інтереси дитини.

У КК Грузії [7], в основному, передбачено відповідальність за порушення різних правил безпеки та безпеки людства. Стосовно безпеки життя та здоров'я, то знову доводиться констатувати практично факт наявності ідентичних кваліфікованих складів ст. 109 «Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах» та ч. 2 ст. 117 «Умисне заподіяння умисної шкоди здоров'ю».

Глава XXIV Особливої частини КК Грузії «Злочини проти сім'ї та неповнолітніх» налічує п'ять складів злочинів, серед яких слід виділити ст. 172 «Торгівля неповнолітніми» – стаття складається з чотирьох частин, а межа санкцій коливається від злочину невеликої тяжкості (до двох років обмеження волі) до особливо тяжкого злочину (до п'ятнадцяти років позбавлення волі). Така диференціація покарання за торгівлю дітьми свідчить про реальну захищеність підростаючого покоління навіть від найменших зазіхань на їхнє право бути людиною, оскільки в цивілізованому XXI столітті людина просто не мислима в якості об'єкта правовідносин, вона може бути тільки їх суб'єктом.

КК Республіки Казахстан [8] характеризується здебільшого виділенням

окремих кримінально-правових засобів по забезпеченню державної та громадської безпеки. Стосовно безпеки життя та здоров'я окремої людини, слід вказати на десять складів злочину щодо злочинів проти сім'ї та неповнолітніх (Глава 2 Особливої частини), серед яких слід виділити ст. 133 «Торгівля неповнолітніми» та ст. 139 «Неналежне виконання обов'язків по забезпеченню безпеки життя та здоров'я дітей».

Також ч. 2 ст. 96 «Вбивство» та ч. 2 ст. 103 «Умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю» КК Республіки Казахстан є майже тотожними з одночасним виділенням кваліфікованих видів цих злочинів.

КК Киргизької Республіки [9] в цілому схожий на розглянуті вище: кваліфіковані види умисних вбивств (ч. 3 ст. 97) майже повністю кореспондуються із кваліфікованими та особливо кваліфікованими видами умисного заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю (ч.ч. 2, 3, 4 ст. 104); Глава 20 Особливої частини «Злочини проти сім'ї та неповнолітніх» нараховує 11 складів злочинів, серед яких є також і ст. 159 «Торгівля дітьми».

Разом з тим розглядуваний кримінальний закон містить також достатньо нетипову норму, яка одночасно охороняє і безпеку життя, і психічне здоров'я людини. Мова йде про ст. 103 «Схиляння до самогубства», яка передбачає відповідальність за збудження в іншої особи рішучості вчинити самогубство шляхом домовленості, обману чи іншим шляхом, якщо особа покінчила життя самогубством або спробувала його вчинити. Ст. 102 КК Киргизької Республіки «Доведення до самогубства» є аналогом ст. 120 КК України, проте у них відсутня диференціація кримінальної відповідальності залежно від того, чи покінчила людини життя самогубством, чи ні.

У зв'язку із невтішними даними по самогубствам в Україні доводиться констатувати той факт, що спроба запровадження такого досвіду киргизького законодавця в КК України може позитивно вплинути на стан захищеності тих людей, які є емоційно нестійкими та найчастіше піддаються негативному впливові з боку оточуючих.

На нашу думку, в ст. 120 КК України слід передбачити таку особливо кваліфікуючу ознаку в новій ч. 4, як ті самі діяння, що спричинили смерть потерпілого або інші тяжкі наслідки, а в ч. 1 – за схиляння до самогубства.

КК Республіки Молдова [10] в певному розумінні якісно вирізняється серед кримінальних законів країн пострадянського простору, оскільки його головною метою є захист від злочинів людини, її прав і свобод та власності (ч. ст. 2). Головний зміст принципу гуманізму (як принципу застосування КК Республіки Молдова) полягає в тому, що метою загального правового регулювання є передусім захист людини як найвищої цінності суспільства, її прав і свобод.

Такі імперативні формулювання загальних засад КК Республіки Молдова однозначно настановлюють на категоричний висновок про те, що й Особлива частина має відповідати проголошеним постулатам. Підтвердженням цьому є таке.

Враховуючи численні дорожньо-транспортні пригоди (далі – ДТП) в Україні із летальними наслідками, ст. 286 КК України «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту» у порівнянні зі ст.

264 КК Республіки Молдова «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом» виглядає такою, що потребує удосконалення. Це пояснюється віднесенням особливо кваліфікованого виду цього злочину до особливо тяжких злочинів та встановленням кримінальної відповідальності за заподіяння тяжкого тілесного ушкодження або смерті у стані сп'яніння, знову ж таки як особливо кваліфікований вид цього злочину (ч. 3 і ч. 4 ст. 264).

Вважаємо за доцільне нагадати, що ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає лише адміністративну відповідальність за керування транспортним засобом у нетверезому стані та лише з грудня 2013 року за такі небезпечні діяння накладають стягнення у вигляді штрафу від 3400 грн. до 5950 грн., або адміністративний арешт на строк від семи до десяти днів з позбавленням права керування транспортним засобом або без такого.

На нашу думку, подібні дії мають бути навіть не кримінальним проступком, а злочином. Це пояснюється позитивним зарубіжним досвідом та тим, що для недобросовісного водія дорогого транспортного засобу зовсім не є проблемою сплатити мізерний для нього штраф. Що ж стосується свободи, якої можуть позбавити на значний строк – це благо важко виміряти у грошовому еквіваленті. Принаймні, штраф, як вид адміністративного стягнення, покарання за вчинений злочин, та застави, як заходу забезпечення кримінального провадження, повинен бути співвідносним із матеріальним становищем правопорушника.

Прикладом такої кратності може бути застава у 125 млн. євро для одного з колишніх українських високопосадовців, призначена судом м. Відня у рамках розслідування цілої низки його економічних злочинів за відповідним поданням ФБР США [11].

Повертаючись до КК Республіки Молдова, слід вказати на повну співвідносність кваліфікованих (ч. 2 ст. 146) та особливо кваліфікованих видів умисних вбивств із кваліфікованими (ч. 2 ст. 151) та особливо кваліфікованими (ч. 3 ст. 151) видами умисного заподіяння тяжкого тілесного ушкодження або іншої тяжкої шкоди здоров'ю.

Наведені положення свідчать про вирішення молдавським законодавцем дискусії серед вчених країн пострадянського простору щодо використання в КК словосполучень «тілесне ушкодження» чи «шкода здоров'ю» на користь захисту здоров'я людини, оскільки в першу чергу вказано на тілесне ушкодження, але з обов'язковим врахуванням іншої тяжкої шкоди здоров'ю. Тобто дискусія вирішена шляхом поєднання самих її складових в єдине ціле.

У підручнику із російського кримінального права з цього приводу зазначено, що у спеціальній літературі давно дискутувалося питання про поняття «тілесні ушкодження» і «шкода здоров'ю». Одні вчені виключали з поняття існуючого тоді в законі терміна «тілесні ушкодження» нанесення ударів, побої, мордування; інші вважали, що до тілесних ушкоджень не можна відносити не тільки удари, побої й інші насильницькі дії, а й дії, що порушують цілісність тканин, пов'язані з крововиливом (наприклад, подряпи-

ни, прокуси), якщо вони не викликають загального розладу здоров'я людини; треті визнавали нанесення ударів, побоїв та інших насильницьких дій такими, що спричиняють шкоду здоров'ю, проте не відносили ці дії до тілесних ушкоджень, так як заподіяну ними шкоду не може бути визначено судовим експертом. Зміна термінології з «тілесних ушкоджень», за КК 1960, на «шкоду здоров'ю» в КК РФ 1996 року не поставило крапку в суперечці про поняття та зміст «шкоди здоров'ю» [12, с. 131].

Вважаємо такою «крапкою» рішення молдавського законодавця, який врахував практично всі прогресивні надбання кримінально-правової доктрини у власному КК – від законодавчого закріплення понять складу злочину та кримінальної відповідальності до понять кваліфікації злочинів та її видів з невеличким розділом щодо роз'яснення окремих наскрізних понять.

Не може не привернути на себе увагу нетипова ст. 160 КК Республіки Молдова «Незаконне здійснення хірургічної стерилізації» (для жінок – повне або часткове позбавлення репродуктивної функції при збереженні сексуальної активності; для чоловіків – повне та невідновлюване при збереженні сексуальної активності).

Таке кримінально-правове забезпечення репродуктивної безпеки людини при бажанні пацієнтів здійснити достатньо радикальну, проте поширену в Європі контрацепцію, можна тільки схвально підтримати. Звідси виходить, що в Республіці Молдова подібні діяння є досить поширеними, а тому незаконне їх вчинення може суттєво вплинути на демографічну ситуацію в країні.

Глава VII Особливої частини КК Республіки Молдова «Злочини проти сім'ї та неповнолітніх» нараховує десять складів злочинів, серед яких є і ст. 206 «Торгівля дітьми», санкції якої відносять цей злочин до тяжких та особливо тяжких.

Висновки. Порівняння положень КК України із відповідними положеннями КК окремих країн пострадянського простору щодо наявності матеріальних гарантій забезпечення безпеки людини свідчить про їх значну схожість. Разом з тим знайдено той позитивний досвід кримінально-правового забезпечення безпеки людини, який можна і треба спробувати запровадити в Україні. В першу чергу це стосується життя та здоров'я людини (щодо необхідної співрозмірності кваліфікованих видів умисних вбивств та тяжких тілесних ушкоджень), а також однієї з найпоширеніших загроз безпеці людини – ДТП із тяжкими наслідками.

Бібліографічні посилання

1. *Навроцький В. О.* Предмет, завдання та функції науки кримінального права / В. О. Навроцький // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1 (1). – С. 1–14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnik_yg/1/1.pdf.
2. Уголовный кодекс Российской Федерации : Закон № 63-ФЗ от 13.06.1996 // Собрание законодательства РФ. – 1996. – № 25. – Ст. 2954.
3. *Комиссаров В. С.* Тенденции развития российского уголовного законодательства: попытка системного анализа / В. С. Комиссаров // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. / редкол. : В.

- Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х., 2013. – С. 17–23.
4. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 2 июня 1999 года / предисл. Б. В. Волженкина. – СПб., 2001.
  5. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики / под ред. И. М. Рагимова. – СПб., 2001.
  6. Уголовный кодекс Республики Армения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://crimpravo.ru/codecs/arm/2.rtf>.
  7. Уголовный кодекс Грузии / науч. ред. З. К. Бигвава. – СПб., 2002.
  8. Уголовный кодекс Республики Казахстан (по состоянию на 1 января 2000 г.). – Алматы, 2000.
  9. Уголовный кодекс Кыргызской Республики. – Бишкек, 1998.
  10. Уголовный кодекс Республики Молдова : Мониторул Официал ал Р. Молдова № 72-74/195 от 14.04.2009, Мониторул Официал ал Р. Молдова № 128-129/1012 от 13.09.2002. – Кишинев, 2009.
  11. Фірташ не зміг назбирати 125 мільйонів застави. Він проситься назад до України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/03/18/7019431/>.
  12. Курс уголовного права. Том 3. Особенная часть / под ред. Г. Н. Борзенкова, В. С. Комиссарова. – М., 2002.

Шаблюстий В. В. Опыт стран постсоветского пространства в сфере уголовно-правового обеспечения безопасности человека. Осуществлен анализ уголовного законодательства стран постсоветского пространства в сфере уголовно-правового обеспечения безопасности человека, проведено сравнение вышеупомянутого законодательства и начато формирование предложений по его гармонизации.

Ключевые слова: безопасность человека, уголовное право, уголовный закон, зарубежный опыт, жизнь и здоровье человека.

Shablysty V. V. Experience of post-Soviet countries in the field of criminal law to ensure human security. There is the analysis of the criminal law of the former Soviet Union in the field of legal human security, compared the aforementioned legislation and initiated the formation of suggestions for harmonization. The criteria for such work have become guarantees in the form of substantive law aimed at compensation for damages and other damage which is caused by a violation of law. The author has analyzed criminal laws in terms of the ability of the state to ensure protection of the most important areas of human existence, which no one and nothing is safe.

The complexity of the study is that in 2014 and early 2015 to Ukraine marked the acute problem of security in the broadest sense of security and leveling individual. That is why the security dimension of international criminal law from the perspective of the person may become a part of the total return of the state vector of a man of her rights, freedoms and responsibilities.

The subject of Ukrainian science of criminal law are merely the laws relating to foreign experience in lawmaking and law enforcement in combating crime that can be borrowed Ukraine. That positive experience that it should accept and negative experience that has Ukrainian lawyers warn of illegal decisions.

The comparison of the provisions of the Criminal Code of Ukraine with the relevant provisions of the Criminal some post-Soviet countries the availability of material guarantees human security shows their great similarity. However, it has found that the positive experience of legal security man who can and should try to introduce in Ukraine. First of all it concerns human life and health (necessary for qualified adequacy of types of murders and grievous bodily harm) and one of the most common threats to human security - accidents with severe consequences.

Keywords: human security, criminal law, criminal law, international experience, life and health.

Надійшла до редакції 02.02.2015